

Nr 10.

Av herrar **Wiklund** och **Lindmark**, *angående villkoren för rösträtt m. m. vid vägstämma.*

I fråga om formerna för utövningen av de väghållningsskyldiges självstyrelse upptog 1891 års lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet i dess ursprungliga skick, intill den 1 januari 1907, då lagen den 20 juni 1905 om ändring i vissa delar av väglagen trädde i kraft, synnerligen knapphändiga föreskrifter; även i fråga om förutsättningarna för rösträtt saknades uttryckliga bestämmelser.

Innan innehållet av den nuvarande lagstiftningen beröres, böra uppmärksammas förhållandena sådana de gestaltade sig före 1918 års kommunala rösträttsreform, vilken indirekt i viss mån synes ha inverkat på de väghållningsskyldiges rösträtt.

1905 års lag upptog tämligen fullständiga stadganden angående förfarandet vid vägstämma, därvid kommunalstyrelseförordningens regler togos till ledning. Efter att hava meddelat några från dessa regler avvikande föreskrifter, stadgade 52 §:s sista stycke, vilket som bekant ännu gäller, att i fråga om ärendenas handläggning i vägstämma i övrigt skulle, i tillämpliga delar, gälla vad för kommunalstämma är stadgat.

I fråga om villkoren för rösträtt utöver egenskapen att vara väghållningsskyldig, saknas fortfarande uttryckliga bestämmelser. Det kunde vid sådant förhållande tyckas, som om några sådana obehörighetsgrunder, som gällde för den kommunala rösträtten (utländskt medborgarskap, bristande frejd och häftande för kommunalutskylder), icke förelågo beträffande de väghållningsskyldigas rösträtt. En närmare granskning av befintliga stadganden visar emellertid, att ett sådant antagande knappast vore berättigat.

Redan 1905 års lag föreskrev handläggning av olika grupper av ärenden enligt väglagen å *kommunalstämma*. Såsom viktiga sådana ärenden kunna nämnas val av ombud för en kommuns väghållningsskyldiga, vägfyrektalslängdens och, i visst fall, debiteringslängds justering m. fl. Utan uttryckligt stadgande kunna även andra grupper av ärenden förekomma till handläggning av de väghållningsskyldiga sockenvis, därvid den naturliga formen synes vara kommunalstämmans, som också kommit till användning i praxis.

Om behörighetsvillkor för rösträtt vid handläggning å kommunalstämma av hithörande ärenden, utöver egenskapen att vara väghållningsskyldig, innehåller väglagen icke någon uttrycklig bestämmelse. Sådan kan också sägas vara tämligen överflödig, enär kommunalstyrelseförordningens regler i ämnet

(d. v. § 8) efter sin lydelse gällde för omröstning å kommunalstämma överhuvudtaget, således även då, såsom i förevarande fall, kommunalstämman hade en annan sammansättning än den i § 8 som regelmässigt förutsatta (d. v. s. till kommunen skattskyldiga medlemmar). För villkorens tillämplighet tala för övrigt liknande skäl, som föranlett motsvarande begränsning av den kommunala rösträtten i allmänhet. Vad angår utländskt medborgarskap som diskvalifikationsgrund anfördes under förarbetena till kommunallagarna, att så länge kommunmedlem icke vore svensk undersåte, han ej med skäl kunde göra anspråk på att inom kommunen få deltaga i avgörandet av dess angelägenheter, som, ehuru till sitt yttre omfång lokala, dock till sin grund och inre betydelse sammanhängande med statsförvaltningen. — Upptagandet av kravet på erlagda kommunalutskylder synes, av motiveringen att döma, hava skett i ändamål att stadga en personlig kvalifikation vid sidan av medborgarskap, frejd m. m. Då, som bekant, under kommunalutskylder icke innefattas vägskatt, kunde man möjligen vilja ifrågasätta tillämpligheten av detta rösträttsvillkor vid de väghållningsskyldige sockenmännens sammankomster. Som emellertid detta »skattestreck» enligt otvetydiga stadganden i kyrkostämmoförordningen (§ 4), landstingsförordningen (§ 3) och riksdagsordningen (§ 14), i dessa lagrums d. v. lydelse, ägde giltighet för rösträtt å kyrkostämma och vid val av landstingsmän och ledamöter i andra kammaren, oaktat, som bekant, under begreppet kommunalutskylder icke innefattas vare sig de avgifter, om vilka kyrkostämman beslutar, eller landstingsskatt (eller kronoutskylder), synes någon tvekan om villkorets tillämplighet å de väghållningsskyldige icke kunna råda.

God frejd som villkor för rösträtt, d. v. s. egenskapen att icke vara ådömd straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende, har helt säkert sin grund däri, att den till sådan påföljd dömd ansetts sakna de för delaktighet i de kommunala angelägenheternas handhavande erforderliga personliga egenskaper. Tyngden av detta skäl framträder till fullo vid en blick på de rättsverkningar, som i övrigt voro anslutna till nämnda påföljd. Bland sådana följder inom andra områden av medborgerlig verksamhet må erinras om god frejd som förutsättning för fullgörande av värnplikt, som inhabilitetsgrund i fråga om avläggande av vittnesmål, m. m. Påföljden utgjorde t. o. m. diskvalifikationsgrund för utövande av viss enskild borgerlig verksamhet, såsom, i viss omfattning, tillstånd att mönstra som sjöman, och den utestängde vederbörande från möjligheten att idka handel eller annan näring enligt näringsfrihetsförordningen. Dåvarande lagstiftning har från auktoritativt håll med rätta givit anledning till omdömet, att det utan vidare ansetts som en självklar sak, att egenskapen att vara välfrejdad borde fordras såsom villkor, icke blott för funktioner och rättigheter av offentligrättslig natur, utan snart sagt för vilka genom allmänna förordningar reglerade rättigheter och förmåner som helst.

Dessa begränsningar i rösträtten hava — vid sidan av ett flertal andra grupper av stadganden — varit avsedda att innebära garantier mot missbruk av den kommunala självstyrelsen och att skapa vissa betingelser för tryggheten av en sund och besinningsfull verksamhet vid utövningen av de kommunala rättigheterna. Dessa villkors giltighet för de väghållningsskyldiga sockenmännens rösträtt å kommunalstämma vilar emellertid, som av det föregående framgår, ej blott på lagarnas grunder, så vitt de kunna fastställas, utan är härjämte en följd av kommunalstyrelseförordningens och väglagens innehåll efter dessa lagars ordalydelse.

Fråga är då, om härutav några slutsatser kunna dragas med hänsyn till rösträtten å *vägstämman*. Så synes vara förhållandet. Här för tala till en början hänsyn till lagens analogi. De inskränkningar i de väghållningsskyldigas rösträtt, som gälla för deras sammankomster å kommunalstämma, måste anses vara i sakens natur grundad jämväl då det gäller vägstämman. Antagandet av en sådan likhet i rösträttsvillkor är erforderligt med hänsyn till upprätthållandet av konsekvens inom lagstiftningen. Det är härvid av stort intresse att iakttaga den synnerliga styrka, som grunden till ett av dessa villkor, egenskapen välfrejdad, äger. Att 1905 års lag velat bryta med dessa starka rättstraditioner och med samtidens allmänna sociala uppfattning av förhållandet mellan personliga kvalifikationer och medborgerliga rättigheter, har icke sannolikheten för sig. Analogisk användning av kommunalstyrelseförordningens regler vinner stöd med hänsyn till den lagtekniska karaktären hos väglagens stadganden angående vägstämman. Å andra sidan är det icke utan tvekan, man härleder inskränkningar i offentlighetsrättsliga befogenheter ur än så bindande laganalogier. För att dessa betänkligheter skola vika erfordras gärna något tillskott i motiveringen, som kommer vägen att ge ett tydligare utslag. Finnes något sådant skäl, som binder kommunalstämmans ifrågavarande behörighetsvillkor fastare samman med vägstämmans institut?

Röstlängd för de väghållningsskyldigas sammankomster å kommunalstämma anordnades som bekant vid denna tid genom införande av vägfyrktalen i kommunens fyrktalslängd. Enligt väglagens lydelse skedde väl detta innan vägfyrktalslängden blivit justerad, men meningen har uppenbarligen varit, att de ändringar i eller tillägg till vägfyrktalslängden, som på grund av den följande granskningen kunde komma att beslutas, skulle införas i kommunens fyrktalslängd, så att de förteckningar över röstägande väghållningsskyldiga, som lågo till grund för omröstningar å kommunal- och vägstämmor, till innehållet sammanföle. Grundsatsen har för övrigt kommit till fullt tydligt uttryck i 1920 års lag om ändrad lydelse av 59 § i väglagen, enligt vilken röstlängd över de väghållningsskyldiga för vägstämmans behov åvägbringas genom att taga en bestyrkt avskrift av den justerade vägfyrktalslängden. Man är på grund härav i stånd att draga bestämda inbördes slutsatser från reglerna angående

rösträtten å de båda olika slagen av stämmor. De regler, som tilläventyrs kunna omedelbart påvisas gälla för vägstämmans del, måste äga giltighet även vid de väghållningsskyldiga socknemännens omröstningar å kommunalstämma. Och omvänt: de villkor för rösträtt, som enligt lagarnas lydelse och grunder måste anses föreligga med avseende å nämnda beslut å kommunalstämma, måste gälla jämväl vägstämman. Det synes på grund härav icke kunna råda något tvivel om, att de, som på grund av bristande frejd, utländskt medborgarskap eller oguldna utskylder sakna rösträtt, då de väghållningsskyldiga sammanträda å kommunalstämmor, måste sakna sådan rätt jämväl vid deras sammanträden å väghållningsdistriktets allmänna vägstämmor.

Att hänsyn till förhållandets natur leder till enahanda slut, har ovan berörts.

Innan vi lämna frågan om 1905 års lags ställning till förevarande fråga, vilket ämne är av grundläggande betydelse för uppfattningen jämväl av den nu gällande rätten, bör uppmärksammas ett hittills icke berört stadgande i 52 § väglagen, vilket ur förevarande synpunkt är av stort intresse. Enligt åsyftade stadgande äger, bland annat, enskild väghållningsskyldig, *som till talan å vägstämman är berättigad*, begära vägstämmans sammankallande. Detta flyktiga och, då fråga är om rösträtten, lätt förbisedda stadgande har bekanta förebilder i kommunalstyrelseförordningen § 18 (numera § 17 mom. 2) och i förordningen om kyrkostämman m. m. § 10. Förstnämnda lagrum föreskriver, att enskild man, som är berättigad till talan i kommunalstämma, äger begära sådan stämmans sammankallande. Att denna bestämmelse innebär en hänvisning till de villkor för rösträtt, varom stadgas i 8 § i samma förordning, ligger i öppen dag och framgår för övrigt vid en sammanställning av de båda lagstadgandenas lydelse. En skiljaktighet föreligger emellan väglagens och kommunalstyrelseförordningens stadganden i ämnet, i det den senares uttryck »enskild man» i väglagen motsvaras av bestämmingen »enskild väghållningsskyldig», vilket begrepp i sig innesluter motsvarighet till ett av kommunalstyrelseförordningens behörighetsvillkor, nämligen skattskyldigheten. Denna olikhet mellan de båda stadgandena är emellertid icke ägnad att fördunkla, utan skärper blott innebörden av väglagens stadgande i övrigt. Detta utgör i själva verket ett direkt belägg i väglagen för, att lagstiftaren ej tänkt sig de väghållningsskyldigas rösträtt utan alla inskränkande villkor. Det visar vidare, att lagen vid meddelande av bestämmelser i ämnet iakttagit största knapphet. Närmare bestämmelser ha tydligen icke ansetts oundgängliga. Under förarbetena till 1905 års lagrevision, då i sammanhang med reglerandet av förfarandet vid vägstämman ifrågavarande stadgande upptogs i lagen, hade av en av de hörda myndigheterna påyrkat, dels att förhandlingsproceduren borde bestämmas i analogi med förfaringsättet vid kommunalstämma och dels

att de väghållningsskyldiga måtte tillerkännas rösträtt efter de dem åsatta fyrktal och i övrigt enligt grunder, som kunna hämtas ex analogia från »kommunalstämmoförordningen». Det finns ingenting som antyder, att lagstiftaren icke skulle delat denna mening.

Vi ha hittills uppehållit oss vid 1905 års lag om ändring i vissa delar av väglagen, vilken alltjämt i huvudsak gäller, därvid vi emellertid tagit hänsyn allenast till förhållandena före 1918 års kommunala rösträttsreform, vilken, som ovan blivit berört, i viss mån återverkat på de väghållningsskyldigas rösträtt. Vi skola härefter med några ord beröra den nu gällande rätten.

Medan den kommunala rösträtten genom denna ingripande reform lösts från sitt dittillsvarande samband med skattskyldigheten och i vidsträckt mått genomträngts av principen om personligheten som grundläggande för rösträtten, står väglagen, som bekant, kvar på sin tidigare ståndpunkt, och tillerkänner således i princip rösträtt åt de väghållningsskyldiga inom distriktet, därvid jämväl röstvärdet är beroende av skattskyldigheten. Härav är en följd, att mantalsskrivning inom kommunen som villkor för rösträtt ej gäller för de väghållningsskyldigas del, lika litet som omyn- digas och juridiska personers, dödsbons m. fl. uteslutande från rösträtt. Svenskt medborgarskap och fullgjord skattebetalning däremot torde av motsvarande skäl som före 1918 böra anses tillämpliga å de väghållnings- skyldiga.

Frågan om den rättsliga betydelse, som i förevarande sammanhang bör tillmätas konkurstillstånd, fattigvård och ådömd straffpåföljd, är mera vansklig att besvara.

Före 1918 var *konkurstillstånd* icke något hinder för rösträtt; det var blott föreskrivet, att för vissa beskattningsföremål, om de tillhörde konkursboet, ej fick röstas (kommunalstyrelseförordningen § 9 som på grund av stadgandet i 52 § sista stycket väglagen var tillämplig jämväl å väg- stämman). I övrigt ägde med andra ord konkursgäldenären rösträtt. Efter 1918 däremot medför som bekant konkurstillstånd uteslutande från kom- munal rösträtt. Denna obehörighetsgrunds samband med den allmänna och lika rösträtt, som 1918 infördes i kommunerna, och dess uppenbara syfte att utgöra en bland motvikterna mot menliga verkningar av de nya principerna, är ett skäl för åsikten, att detta villkor icke är att tillämpa å de väghållningsskyldigas sammanträden. Det torde likväl kunna bliva föremål för olika meningar, huruvida konkurstillstånd utgör hinder för utövande av rösträtt vid de väghållningsskyldigas sammanträden.

En annan nyhet innebar villkoret att icke åtnjuta viss *fattigvård*. Även i fråga om detta villkors tillämplighet å vägstämma torde olika meningar — på vilka vi ej här skola närmare ingå — kunna göra sig gällande.

Stadgandet i 8 § kommunalstyrelseförordningen om uteslutande från rösträtt på grund av ådömd *straffpåföljd*, vilken bestämmelse ersatt den

äldre rättens villkor att vara välfrejdad, tillkom i samband med lagen den 24 maj 1918 om ändring av, bland annat, 2 kapitlet 19 § strafflagen, och således oberoende av den mot slutet av samma år genomförda rättsreformen. Det kan vid sådant förhållande, om frågan icke underkastas närmare granskning, tyckas, att jämväl detta nya villkor borde äga giltighet för de väghållningsskyldigas del. Antagandet, att syftet icke varit att, såvitt anginge rätten att rösta i allmänna angelägenheter, göra någon ändring i de rättsföljder, som varit förknippade med straffpåföljden förlust av medborgerligt förtroende, vinner stöd av förarbetena till 1918 års lag om ändring i strafflagen. I detta ämne yttra de sakkunniga, som utarbetat förslag till nämnda lag, att de velat tillvarataga det riktiga i de grundsatser, varpå motsvarande äldre institut uppbyggts, och att de icke ansett sig böra föreslå någon inskränkning i de verkningar, förlust av medborgerligt förtroende medförde i fråga om politisk och kommunal samt annan därav beroende rösträtt. Genom utövande av sådan rätt invercade en medborgare på de offentliga angelägenheternas ledning. Vid jämförelse med andra i lagstiftningen uppställda rösträtts hinder torde — yttra de sakkunniga — svårigen kunna ifrågasättas att borttaga ifrågavarande hinder.

En blick på 2 kapitlet 19 § strafflagen visar emellertid, att åt detta lagrum genom 1918 års lag givits en avfattning, som synes utesluta dess tillämplighet å vägstämma, beträffande vilken andra huvudgrunder, än de i 8 § förordningen om kommunalstyrelse på landet sagda, gälla. Det synes icke möjligt att, under åberopande av ett allmänt tänkesätt, lagarnas grunder eller dylikt, i strid mot lagbudets tydliga ordalydelse, förklara en straffdom i vad den avser förevarande bistraff omfatta jämväl den dömdes utestängande från rösträtt å vägstämma. Å andra sidan kan något tvivel av lagstadgandets tillämplighet enligt dess lydelse och syfte på de väghållningsskyldigas sammanträden för olika ändamål å kommunalstämmor icke råda. Med hänsyn till vad ovan närmare utvecklats om att rösträttsvillkoren i de båda fallen av såväl yttre som inre skäl måste överensstämma, förefaller det, som om här skulle föreligga en uppenbar och, utan ingripande av lagstiftaren, olöslig motsägelse inom lagstiftningen själv.

Under förarbetena till den kommunala rösträttsreformen — vars slutliga principer tillkommit under förhållanden, som voro föga ägnade att främja ett sorgfälligt övervägande av denna lagstiftnings möjliga verkningar på andra rättsområden, vilka under dåvarande förhållanden måste hava framstått såsom av underordnat intresse — saknas varje antydning om, att man härvid uppmärksammat reformens sammanhang med de väghållningsskyldigas rösträtt. Regler angående utövning av rösträtten för omyndiga, juridiska personer, dödsbon m. fl. hade eljest med lätthet kunnat meddelas i anslutning till det i 10 § 2 mom. kommunalstyrelseförordningen reglerade fall, vars regler till större delen äro användbara jämväl med hänsyn till de väghållningsskyldiga socknemännens sammanträden.

Vad 1905 års lagstiftning beträffar, hade det ur praktisk synpunkt varit klokt, om man t. ex. i 59 § väglagen uttryckligen omnämnt vägfyrktalslängdens egenskap av röstlängd och i samband därmed, i likhet med dåvarande 14 § 2 stycket i kommunalstyrelseförordningen, direkt berört de personliga villkoren för rösträtt. Då så emellertid ej skedde, kan det antagas hava varit till gagn för rättstillämpningen, att röstlängder för de väghållningsskyldigas sammanträden å kommunalstämmor anordnades genom införande av vägfyrktalen i kommunens röstlängd. Att de socknemän, som enligt anteckningar i denna längd på grund av bristande skattebetalning etc. förlorat rösträtt å kommunalstämma i allmänhet, allmänt ansetts obehöriga jämväl att föra talan å sådan stämma vid handläggning av vägärenden, förefaller, till god del beroende på detta yttre sammanförande av de bägge längderna, högst antagligt. Större tvekan kan det folkliga lagstudiet förmodas hava avsett, då det gällt vägstämman i egentlig mening.

Sedan med 1918 års rösträttsreform principerna för den kommunala rösträtten omlagts, måste uppgiften att på grundvalen av gällande lagregler komma till rätta med spörsmålet medföra ökad villrådighet. För att erhålla en uppfattning av den nuvarande efterlevnaden ha under hand upplysningar i ämnet inhämtats från vederbörande häradsskrivare och vägstyrelseordförande i ett av rikets län (Västerbotten). Jämte skilda uttryck för rådande osäkerhet om lagens innebörd och den kännbara olägenhet detta innebär, framgår av de gjorda meddelandena, att anteckningar om obehörighet att av ovan antydda anledningar rösta gjorts varken i sammanhang med längdernas upprättande eller justering. Å stämmorna inom några av väghållningsdistrikten har man vid omröstningar vid sidan av vägfyrktalslängden begagnat jämväl den allmänna röstlängden för kontroll av att de, som enligt anteckningar i denna längd gått förlustiga rösträtt, icke tillätes deltaga i omröstningen. Att icke heller sistnämnda sätt att lösa frågan kan vara riktigt, ligger i öppen dag; det framgår redan därav, att av de väghållningsskyldiga bl. a. de, som äro mantalskrivna utom kommunen, samt alla de, som icke uppnått 23 års ålder, icke återfinnas i den allmänna röstlängden. Att denna tvehågsenhet och spontana dragning mot de inskränkningar i rösträtten, som gälla för kommunens allmänna angelägenheter, icke är ogrundad, torde framgå av det ovan anförda. De upplysningar, som meddelats, visa, att man, så pass invecklad och även oklar som frågan blivit, icke kan räkna med att de rättstillämpande organen ute i orterna med nuvarande lagstiftning skola på egen hand förmå reda sig.

Ovan har i sammanhang med frågan om rösträtten berörts stadgandet i sista stycket av 52 § i väglagen, att, såvitt ej i paragrafens föregående delar avvikelser från ordningen vid kommunalstämma föreskrivits, i fråga

om ärendenas handläggning å vägstämma i tillämpliga delar skulle gälla vad för kommunalstämma är stadgat.

Vid användningen av detta stadgande visar det sig ofta svårt eller omöjligt att med ledning allenast av lagarnas innehåll fastställa, huruvida regler, som meddelats för kommunalstämma, äro att tillämpa på vägstämma. Lösandet av dessa tolkningsfrågor med utgångspunkter allenast i det material, lagarnas texter erbjuda, leder ej sällan till felaktigt resultat.

Som exempel må erinras om ett par stadganden, som inkommo i kommunalstyrelseförordningen i samband med 1918 års reform av rösträtten. Det ena avser uppskov med ärendes avgörande på begäran av en minoritet (§ 19 mom. 3), det andra obligatorisk beredning av ärendena (§ 18). Bägge dessa stadganden avse att trygga en sorgfällig omprövning av förekommande ärenden samt förebygga förhastade beslut; såtillvida äger motiveringen giltighet även för ärenden å vägstämma. Men behov av sådana ytterligare garantier ansågos icke föreligga förr än i samband med de i det kommunala livet djupt ingripande förändringarna i rösträtten. Endast ett historiskt studium av stadgandenas tillkomst och därigenom vunnen kännedom om deras samband med den kommunala rösträttsreformen, som lämnade vägstämmorätten i huvudsak oberörd, kan ge lösning på spörsmålet, om stadgandena äro tillämpliga å vägstämma. Beaktar man denna sida av motiveringen, torde man finna, att intetdera stadgandet i nämnda avseende är att anse tillämpligt.

Dessa exempel skulle helt säkert vid en därpå inriktad undersökning kunna mångfaldigas.

Av det föregående framgår, att lagstiftningen i förevarande viktiga ämne om villkor för rösträtt å vägstämma inskränkt sig till antydningar, som lätt förbises och vilkas rätta innebörd framträder först vid ett grundligare studium, än vad som är att påräkna från deras sida, som i första hand och väsentligen ha att begagna lagen, samt till angivandet av premisser, som ställa krav på en slutledningsförmåga, som icke skäligen kan hos dem förväntas. För ett inträngande i lagens innebörd på förevarande punkt kräves i själva verket förtrogenhet med hela den äldre lagstiftningen i ämnet, både vad väglagen och kommunalstyrelseförordningen beträffar, åtminstone fr. o. m. 1905 års lag. Såsom vanligen plägar ske, har saknaden av tydliga bestämmelser och den bristfälliga efterlevnaden ofta givit anledning till tvister, som emellanåt besvärsvägen dragits inför administrativ myndighets prövning, särskilt på senare år. Under regeringsrättens prövning synes dock frågan i dess mera oklara delar icke i något fall ha kommit. I det jämförelsevis stora antalet besvärs mål enligt väglagen torde, åtminstone delvis, böra ses ett symptom på brister i lagstiftningen.

Den kännbara brist på tydliga regler om villkoren för rösträtt, som nu föreligger, synes böra avhjälpas genom lagstiftningsåtgärder. Behovet av sådana torde tillräckligt klart framgå av vad ovan anförts. God ordning och hänsyn till allmänna rättsåskådningar kräva enligt hittills rådande uppfattning med nödvändighet iakttagandet av vissa villkor i personligt avseende för rösträtt i allmänna värv överhuvudtaget, således även å vägstämman.

De vid 1922 och 1923 års riksdagar behandlade förslagen till ny väglag innebuero, som man torde erinra sig, en helt ändrad organisation av vägväsendet, i sammanhang varmed frågan om rösträtt å vägstämman helt bortföll. Sedan nämnda förslag förfallit, har uppmärksamheten åter inriktat sig på genomförandet av möjliga partiella ändringar i den gällande väglagen, och 1924 års riksdag anhöll hos Kungl. Maj:t om utredning angående begränsande av rösträtt å vägstämman (skriv. nr 144). Det förefaller, som om i sammanhang med nämnda utredning jämväl ovan avhandlade delar av rösträttsproblemet borde bliva föremål för beaktande. Dessa delar av ämnet vinna för övrigt ökat intresse och aktualitet i samband med den av riksdagen begärda begränsningen av de större skatteobjektens rösträtt. Klara lagbestämmelser, i lagtekniskt avseende svarande mot de i 8 § kommunalstyrelseförordningen meddelade, borde därvid åtföljas av i administrativ lagstiftningsväg meddelade detaljerade föreskrifter, därvid bl. a. kungörelsen den 29 januari 1921 om upprättande av röstlängd för val till riksdagens andra kammare och av kommunal röstlängd samt angående den i avseende härå vissa myndigheter åliggande uppgiftsskyldighet, med däri senare gjorda ändringar, kunde tjäna till ledning.

Att den livliga lagstiftningsverksamheten på den allmänna kommunala rättens område medfört vanskligheter även vid användningen av väglagens allmänna stadgande om ordningen å vägstämman, har ovan antytts genom ett par exempel. Det är icke osannolikt, att en närmare undersökning skulle giva vid handen, att så stora praktiska olägenheter numera äro förbundna med detta stadgande, att det icke längre kan anses motsvara sitt ursprungliga syfte. Mera detaljerad lagstiftning på denna punkt — om sådan funnes erforderlig — kunde exempelvis meddelas i form av uppräknig av de lagrum i kommunalstyrelseförordningen, som äro tillämpliga. Även här äger den gamla regeln giltighet, att lagen bör vara begriplig för dem, som skola följa den; den bör således i förevarande fall hava ett klart och lättfattligt innehåll, som kan utläsas av folkets flertal, vilket krav det nuvarande korta stadgandet icke alltid tillfredsställer.

På grund av vad här ovan anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t efter verkställd utredning täcktes taga

ovan berörda synpunkter rörande villkor för rösträtt och ordningen i övrigt vid vägstämma under övervägande, ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill detta övervägande kan föranleda.

Stockholm i januari 1927.

Ad. Wiklund.

Ewald Lindmark.